

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 2. De conditionibus quas iuramentum requirit vt sit licitum,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

dientes illud accipiant pro iuramento, tanquam minime prolatum inuocatiue, prout ad ipsum iuramentum exigitur: neque obstat quod proferant expressa verba iurandi: quia iuramentum nequit vere esse nullum interueniente intentione iurandi, vt ostensum est num. 2. in expositione secundæ particule definitionis.

10. Statui potest ad extremum (vt pleraque alia omittam quæ commodius in sequentibus annotabuntur, & de quibus videri potest Sanchez in cit. cap. 2. ad rationem iuramenti minime pertinere, vt fiat tactis Euangelis, aliisve diuinis Scripturis, aut aliare sacra. Nam tradita iuramenti definitio ostendit ad illius intrinsecam rationem spectare tantum, quod Deus in testem vocetur. Eam esse communem sententiam ex Alciato vocetur Couarr. ad cap. Quamuis pactum par. 1. §. 1. num. 1. addit nihilominus esse nonnunquam tutius ad hominum terrorem, vt cum tali solemnitate iuramentum interponatur: quia si cautiùs ipsum seruabitur: eo præsertim nomine, quod tunc grauius periurium committatur, ex D. Thoma 2. 2. quæst. 98. art. 3. ad 2. quam si absque solemnitate præstitum esset iuramentum; tum propter scandalum, tum propter maiorem deliberationem.

CAPVT II.

De conditionibus quas iuramentum requirit vt sit licitum.

SUMMARIA.

- 11 Refutatio erroris, quod sit illicitum iurare.
- 12 Quo sensu iuramentum prohibetur Matth. 5.
- 13 Aliquando illicitum est non iurare.
- 14 Qui non admittantur ad iuramentum.
- 15 Tres conditiones requiritur, vt iuramentum sit licitum.
- 16 Quando ea deficiant.
- 17 Casus in quibus non licet clericis iurare.
- 18 Quarta conditio vt iuramentum fiat per verum Deum.
- 19 Iuramentum per falsos Deos factum, est peccatum grauisimum.
- 20 Quod tamen non obstat quin urgenti necessitate possit iuramentum exigi ab infidelibus.
- 21 Obiectio in contrarium cum solutione.
- 22 Quomodo sit aut non sit licitum iurare per creaturam.
- 23 Quatuor modi quibus potest quis iurare per creaturam.
- 24 Duo modi quibus iurans per creaturam censetur per Deum iurare.

11. **N**VNQVAM licitum esse iurare, error est quem merito damnari in bulla Martini quinti (quæ habetur in fine Concilij Constantiensis) patet: quia Deus ipse iurat, iuxta illud Psal. 109. Iurauit Dominus & non penitebit eum: & illud Luc. 2. Iurandum quod iurauit ad Abraham patrem nostrum. Iurat etiam Sancti iuxta illud Psal. 118. Iurauit & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ. Quod & confirmatur exemplis, quæ in veteri quidem Testamento frequentia sunt, vt de Abrahamo Genes. 21. sub finem: de Iacob Genes. 31. vers. 5. De Moysè Exodi c. 2. versu 21. & de Dauid 2. Regum c. 3. vers. 35. & c. 19. vers. 7. In nouo Testamento autem de D. Paulo cum ait ad Rom. 1. Testis est mihi Deus] & in posteriori ad Corin. c. 1. Testem inuoco Deum] & ad Galat. 1. Ecce coram Deo, quia non mentior.] Patet quoque idem ex eo quod iurare seruatis conditionibus iis, de quibus hic dicere institutum, actus sit virtutis; nempe religionis, vt post D. Thomam 2. 2. quæst. 89. art. 4. annotant Sotus lib. 8. De iustit. & iure quæst. 1. art. 4. Nauar. in Enchir. c. 12. n. 2. Gregor. à Valent. 2. 2. disp. 6. quæst. 7. puncto 3. aliiue recentiores, & inter eos late Suarez De religione tract. 5. lib. 1. c. 4.

Ad quod confirmandum induci potest illud Deut. 6. Dominum Deum tuum timebis, & illi soli seruias, ac per nomen illius iurabis. Et hæc ratio addi potest: quia is qui iurat, Deum aduocat tanquam testem infallibilem; vnde iurando ei honorem impendit, ipso minime indignum: vt pote qui continet tacitam fidei professionem, quod ipse sit prima veritas, neque fallere aut falli possit: adeo vt merito dictum sit in Psal. 62. Laudabuntur omnes qui iurant in eo, id est, per eum: Nec vero vllatenus dicendum esse, quod in noua lege iuramentum sit illicitum: ostenditur ex

instituto in cap. Etsi Christus, De iureiurando: latiusque tractant Gregorius à Valenti loco cit. & Suarez in præced. cap. 2. ac ante eos Couarr. ad cap. Quamuis pactum, 1. par. §. 6. v. num. 2. varias adfert interpretationes verborum Domini apud D. Mattheum cap. 5. quæ in contrarium citari posse videntur. Dico autem vobis non iurare omnino, neque per cælum, neque per terram: &c.] ac paulo post: Sit autem sermo vester est, est, non, non: quod autem his abundantius est, à malo est.

Sufficit autem nobis illa, quam recentioribus probari video: vt illis verbis Dominus corrigat errores Pharisæorum, existimantium iuramentum per creaturas non obligare; prout patet ex verbis eiusdem Domini Matth. 23. Væ vobis duces cæcorum, qui dicitis. Quicumque iurauerit per templum, nihil est.] Ad eum igitur reprehendendum ac reprobandum, docet non iurare omnino, hoc est, non iurare quodcumque iuramentum, prout habet D. Iacobus in sua epist. cap. 5. seu non modo per Deum, sed nec per creaturam iurare, nisi forte necessitas, quæ non habet legem, compellat: vt aliquando contingere potest ob imbecillitatem humanam: quando quidem homines per originale peccatum eius conditionis effecti sunt, vt in rebus occultis, fides eis non facile adhibeatur: adeo vt ad persuasionem illarum opus sit iuramento, seu inuocatione infallibilis veritatis. Id quod notatur à D. Thoma 2. 2. quæst. 89. art. 2. habetur ex cap. Etsi Christus, De iureiurando.

Cui interpretationi auer, quod iuramentum est de genere bonorum sit, vt patet ex antedictis; non est tamen de genere eorum quæ sunt frequenda sicut ieiunium, oratio, & elemosina: sed eorum quæ solum posita necessitate, in vtu esse debent: sicut sumere medicamentum, occidere hominem, capere alienum &c. Ratio autem est, quia ad reuerentiam Deo debitam pertinet, vt is (cum tantus sit) non adducatur in testem nisi necessitas exigat, idque in negotio non leui momenti: in quo cum non possumus aliter fidem facere, recurramus, sicut in aliis angustiis, ad opem diuinam. Cum autem secus fieri, id est, iurari temere, soleat in cõmuni sermone: id corrigendo Dominus ipse subiungit, Sit autem sermo vester est, est, non, non; commendans nobis simplicitatem in loquendo: vt cum res ita habet prout proponitur, simpliciter dicatur ita est: cum vero secus se habet, simpliciter negetur; quia quod abundantius est, à malo est, id est, à diabolo, vt ibidem interpretantur D. Chrysostomus & Theophylactus (quos loco citato refert Couarr.) & sequitur magister meus P. Ioan. Maldonatus in suis commentariis: vt sensus sit, consuetudinem in communi sermone sine necessitate temereque iurandi, cum simplex affirmatio vel negatio sufficit, non à Deo, sed à diabolo introductam esse: vt pote quæ ordinatur in perniciem animæ, & in detrimentum rerum ad corpus necessarium, iuxta illud Ecclesiastici 23. Vir multum iurans adimplebitur iniquitate, & non discedet à domo illius plaga.] Id quod à Concionatoribus inculcandum est, & viribus omnibus incumbendum exterminationi illius prauæ consuetudinis; prout suo tempore incubuit D. Chrysost. homilia 4. & sex sequentibus ad populum Antiochenum.

Imo vero per præceptum affirmatiuum contentum in negatio quod hic datur de non iurando in vanum; tenemur aliquando iurare, seruatis interea conditionibus necessariis: ita vt nolle id facere peccatum sit. Id quod contingit, vt notat Couarr. ad cap. Quamuis pactum, par. 1. §. 6. nu. 3. cum potestas publica à ciue iuramentum exigit ad detegenda, coercendaque crimina, quæ vergunt in reipub. perniciem. Item cum quis requisitus est iurare ad confirmationem testimonij, quod tenetur dicere ad liberandum innocentem à damno, aut pro magno reipub. commodo; sicut colligitur ex cap. Intimaui. De testibus, & ex iis quæ traduntur à D. Thoma 2. 2. quæst. 70. art. 1.

Non est tamen negandum, merito fieri (de quo Sotus 8. De iust. & iure quæst. 1. art. vlt.) vt aliqui ad iuramentum non admittantur. Ac primo pueri quidem non admittuntur ad iuramentum ante annum 14. ex cap. Paruuli & seq. 22. quæst. 5. etiam si tanquam habentes vltim rationis, perinde peccent male iurando, ac maiores natu, ex c. 1.

12.

13.

14.

De delictis paenorum: licet in foro exteriori non perinde puniantur tanquam periuri. Deinde vero, illi qui semel peccaverunt, ex cit. cap. Paruuli, & ex cap. Testimonium, De testibus: quod procedit iuxta Sylu. in verbo *Iuramentum* 2. *quest.* 3. quando fuerint de periurio conuicti in iudicio: aut crimen ipsorum fuerit notorium. Et ratio esse potest ex D. Thoma 2. 2. q. 89. art. 1. quod causa talis exclusionis non sit tam vindictio peccati, quam honor iuramenti; & quia periurus notorius, etiam in se mendatus, praesumitur esse in periculo non exhibendi iuramento reuerentiam debitam. Denique nec Clerici in quibusdam casibus ad iuramentum admittuntur, de quibus ibidem Sylu. & nos inferius.

Conditiones requiritur iuramentum sit licitum.

15. **C**eterum conditiones, ex quas iuramentum requirit, ut licitum sit: ac quarum defectu censetur perperam fieri, peccatumque esse: indicatur per verba illa Ierem. 4. Iurabis viuit Dominus, in veritate, in iudicio, & in iustitia. Ex quibus cum D. Hieronymo ad eum locum D. Thomas in praeced. art. 3. & alij communiter deducunt, tres esse liciti iuramenti comites, seu necessarias conditiones, veritatem, iustitiam & iudicium; ita scilicet, ut iuretur id ipsum quod exterius significatur esse in mente: *quod ad veritatem spectat*: itemque id quod licitum fuerit & iustum, *quod iustitia postulat*: ac demum, *quod ad iudicium exigitur*: ut cum discretione, prudentia, & reuerentia iuretur. Necessitatis autem earum ad licitum iuramentum rationes persequitur Suarez in cit. lib. 1. cap. 3. Sed ut ipsemet expressit in num. 9. sine illis ea satis constat ex autoritate D. Hieronymi, & communi Theologorum consensu: praesertim habente fundamentum in sacra Scriptura.

16. **C**eterum prima ex eis tunc deficit, cum quis iurat mendacium, id est, contra id quod mente cogitat, quantumvis illud idem quod iurat, verum sit: dummodum ipse iurans existimet id ipsum falsum esse, ex cap. Homines 22. q. 2. Deficit etiam cum quis vitur ambiguitate verborum, nec iurat secundum intentionem eius qui iuramentum petit. Secunda vero deficit primo, cum quis iuramento confirmat illud quod dicere non debet, quantumcumque sit verum: ut peccatum occultum proximi. Deinde cum quis iuramento promittit aliquid, nec illud implet postea. Tertia, cum similiter promittit aliquid quod vel nullo modo implere potest, aut saltem non potest licite. Tertia demum deficit; tum ex parte causae cum quis iurat sine necessitate, aut graui utilitate: hoc est, vel leui de causa arbitrio prudentis, vel etiam nulla: ut cum alij credunt sine tali iuramento, aut quoties iuramentum est alias otiosum; cum sit contra reuerentiam Deo debitam, inuocare ipsum in testem pro confirmandis rebus otiosis aut vanis; tum ex parte modi iurandi; prout contingit, cum quis vel temerarie, vel negligenter, vel irreuerenter iurat: ut censetur. Temerarie quidem, is qui iuramento confirmat tanquam certum, quod incertum est, & de quo dubitat. Negligenter vero, qui iurat non adhibita diligentia ad cognoscendum, an id quod iurat sit verum. Irreuerenter autem, qui iurat paru faciens an cum debito honore loquatur de Deo, necne.

17. **T**um denique ex parte personae, ut si Clericus iuret in manibus laici, ex cap. populum 22. *quest.* 5. Idque in duobus tantum casibus ex Sylu. *Iuramentum* 3. q. 3. Prior est, quando iurat laico tanquam Superiori, ex cap. Si diligenti De foro competenti. Posterior ex cap. 1. De iuramento calumniae, quando praebet iuramentum calumniae, id est, iurat se bona fide agere vel responderi, egisse respondisse. Quibus addi potest tertius ex cap. fin. 14. *quest.* 2. quando Sacerdotes iurant pro testimonio veritatis. Qui tamen, casus, ut & praecedens, locum habet tantum in causis temporalibus. In causis enim beneficialibus, & causis spiritalibus, Clerici etiam Sacerdotes, tum de veritate, tum etiam de calumnia iurare possunt ex cap. 1. & 2. De iuram. calum. in 6. Imo & in temporalibus, si dispensatio Episcopi accedat rationabili aliqua de causa, iuxta memoratum cap. finale. Videndus est Sylu. loco cit. Et annotandum: irreuerentiae rationem in hac re sumi ex eo quod decet statum clericalem, adeoque ex honore deferendo eidem statui: ob quem Sacerdotes le-

ui de causa iurare non debent, cap. Si quis presbyter 2. q. 4. Et Episcopis nunquam debet offerri iuramentum, ex praeced. cap. Nos sacramentum: nisi pro recta fide, & in nonnullis casibus quos tangit Suarez in fine cit. libri 1. in quibus non immorabimur, quia spectant magis ad forum externum, quam ad internum, ut idem ibidem dicitur.

Porro per primam conditionis defectum constituitur iuramentum aut falsum, seu mendax, aut ambiguum, seu dolosum: per defectum vero secundae, iuramentum iniustum, aut pernitiosum: & per defectum tertiae iuramentum temerarium, superfluum & incautum. De quibus quando sint peccata mortalia, aut tantum venialia, vel etiam excusentur a peccato, patebit per ea quae in seq. cap. 4. dicuntur de obligatione iuramenti, & per post tradenda de periurio, a quo non distinguuntur.

Adli merito potest quarta conditio religiosi iuramenti liciti, ut fiat per verum Deum, iuxta illud Ierem. 4. Iurabis viuit Dominus: & illud Deut. 6. Dominum Deum tuum timebis, & illi soli seruias, & per nomen illius iurabis. Et ratio fauet: quia talis conditionis defectu, constituitur iuramentum prophanum seu irreligiosum, & impium per falsos Deos, seu per creaturas. Etenim ex Caiet. in verbo Iurare: ipsi perinde ac perituum, est vitium oppositum ei actui religionis quem nos vocamus iuramentum religiosum licitum. Quae conditio explicatione indiget pleniore, ideoque addenda.

Appendix de iuramento per falsos Deos, seu per creaturas.

Cum certum sit actum omnem, quo cultus vero Deo debitus, creaturae deferretur peccatum esse contrarium actui religionis, quo idem cultus ipsi vero Deo exhibetur: dubium esse non potest quin iuramentum per falsos Deos, peccatum sit illius generis: utpote quo id creaturae tribuitur, quod soli Deo vero conuenit: nimirum infallibilem veritatem esse, quae iurando adducitur in testimonium: atque adeo peccatum esse grauius quam periurium: quia blasphemia quaedam est, nec in verbo Iurare, notat Caiet. utpote quo i transferretur in creaturam, quod soli vero Deo proprium est, nimirum veritatem esse infallibilem. Quae in re cerni blasphemiae ratione, patet ex iis quae ab eodem autore dicitur in verbo Blasphemia, & a nobis in sequenti tractatu dicenda sunt. Item vero blasphemiam grauius peccatum esse quam periurium, bene probat Sorus lib. 8. de iust. & iure *quest.* 2. art. 3. concl. 1. Cui adde in istiusmodi quoque iuramento inuolui idololatriae rationem, consistentem in eo, quod alteri quam Deo tribuatur diuinus laetiae cultus. Namque in testem infallibilem veritatis inuocare creaturam aliquam, est ei diuini laetiae cultum deferre; tribuendo nimirum ei quod solius veri Dei, rerum omnium moderatoris summi, proprium est: puta infallibilem habere occultorum notitiam, & potestatem illa detegendi, puniendi; omnem fallaciam & fraudem.

Ex his tamen colligendum non est illicitum esse simpliciter iuramentum petere ab infideli, etiam si iuraturus sit per falsos Deos, quando petitur iusta de causa. Id enim est petere quod alter potest praestare legitime per Deum verum iurando, prout exigit natura iuramenti, inuocationem illius includens, ex definitione tradita num. 1. Neque vero quod infidelis peccet iurando per falsum Deum, facit reum peccati eum qui iuramentum exegit, cum liceat in suum bonum vti cuiusmodi exactione, ut ex D. Aug. in epist. ad Publicolam habetur 22. q. 1. cap. Moner te: & tractant tum D. Thomas & interpretes ipsius 2. 2. q. 98. art. 4. atque (alios commemorans) Cotarr. ad cap. Quamuis pactum 1. par. 9. 1. nu. 7. & sequentibus. Nobis autem sufficit, quod id aperte confirmetur per illud quod Abraham Genes. cap. 21. non est verus ab Abimelech idololatra iuramentum exigere in confirmationem initi cum eo foederis: nec Jacob a socero suo Laban, item idololatra, ex Gen. cap. 31. nec Machabaei a Romanis ab idololatriis, ex lib. 1. Machab. cap. 8. & 12. quos facile nouerant esse iuratos per falsos suos Deos.

Sed obiici potest, iurare per falsos Deos malum esse, per antedicta: & ex consequenti illicitum esse efflagitare

iura-

iuramentum ab eo qui per illos iuraturus est, cum iudicari possit inductio quædam ad malum. Respondetur negando consecutionem: quia petens absolute iuramentum, petit id quod licite potest ab infideli præstari, iurando per verum Deum, ita ut ea petitione non inducatur ad peccatum.

Si infes, quod videatur peccati occasio infideli omnino exhiberi dum postulari ab eo iuramentum, quod probabiliter constat præstaturum esse per falsum Deum, & consequenter commissurum esse peccatum, quod alioqui non committeret. Respondetur, eam occasionem non esse datam sed acceptam ex facto alieno: quod cohonestatur per causam legitimam ob quam ipsum exercetur: qualis causa est confirmatio pacti alicuius, vel fœderis iusti, cum eodem infideli iurati. Ad quod faciunt ea quæ in præcedenti lib. 14. cap. 4. dicta sunt, De scandalo dato & accepto. Verum tamen non inficiamur illicitum esse ab infideli pollicere determinate, ut per falsos Deos iuret; quia eiusmodi petitio id includit, quod nequit dari sine peccato: perinde ac cum a malefico perit quis, ut vnum maleficum soluar per aliud: quod non licere habitum est in præced. lib. num. 182.

22. Aduerte autem cum Caiet. in cit. verbo Iurare, non esse malum iurare per creaturam, quando intentio iurantis, est Deum in creatura, prout ipse in ea relucet, afferre in testem: non vero creaturam ipsam secundum se. Sic enim licite iuravit Ioseph per salutem Pharaonis Genes. 42. & Moyse Deut. 4. & 30. per cælum & terram dicens: Inuoco cælum & terram hodie in testes. Itemque de consuetudine iurant Christiani per Euangelia, per Sanctos, & alias res sacras. Id quod licitum esse cum D. Thoma 2.2. quæst. 89. art. 6. tenent Sotus lib. 8. De iustiti. & iure quæst. 1. art. 6. Couarr. ad cap. Quamuis pactum i. p. §. 1. num. 5. Nauarr. in Encir. par. 12. num. 4. & alij, de quibus est Suarez, De religione tract. 5. lib. 1. cap. 5. num. 10. Neque obstat illud Matth. 5. Ego autem dico vobis non iurare omnino, neque per cælum, &c. quia, ut iam ante attingimus, intelligitur de iuramento sine necessitate, tunc reque facto: quale per creaturam factum, vsurpare Iudæi (quos Dominus ipse illic reprehendit) pro nihilo ducebant; ut colligitur ex verbis eiusdem Domini Matth. 23. Vobis duces cæci qui dicitis, Quicumque iurauerit per templum, nihil est.]

23. Atque ut hæc facilius intelligantur, notandum est, quatuor modis aliquem posse iurare per creaturam: quorum primus contingit cum quis iurat per creaturam, ut per Deum quemdam (quod est iurare per falsum Deum) sicut Gentiles iurabant per sua idola: hocque modo constat ex dictis, peccatum grauisimum committi, rationem habens blasphemias, & idololatricæ potius, quam iuramentum: cum falsus Deus non sit Deus: & ea ratione attribuitur illi infallibilis veritas, solus veri Dei, propria. Bene vero monet Couarr. in citato §. versus finem: cum qui tale iuramentum vsurpat, etiam si falsum affirmet, non committere periurium, si omnino existimet falsum Deum esse, per quem iurat: prout vsuuenit Christiano iuranti per Iouem, Herculem, Saturnum, &c. quos probe scit Deos esse falsos. Ratio est, quia in eiusmodi iuramento, nec reuera, nec opinione, diuinum testimonium aduocatur. Secus contingeret vero, si taliter iurans putaret veros Deos esse, per quos iurat: quia ob intentionem quam haberet iurandi per verum Deum, periurum efficeretur si fallat: ut idem quoque author ibid. habet per cap. Ecce, 22. quæst. 5.

Secundus modus est, cum quis iurat per creaturam secundum se & sine respectu ad Deum: & ita vaniloquium potius est, quam iuramentum, quando ne quidem tacita in eo est Dei inuocatio in testem: sed solum expressa creaturæ inuocatio: ut cum quis iurat per suam fidem humanam, aut per suam conscientiam, aut per aliud creatum, non referendo illud ad Deum ut testem infallibilem veritatis. De quo Suarez pluribus in tract. 5. de relig. lib. 1. cap. 5. nu. 3. & quatuor sequentibus: pro eo que alios Sanchez citat in opere morali lib. 3. c. 2. n. 9.

24. Tertius est, quando quis iurat per creaturam referendo eam ad Deum, quatenus in illa bonitas, aut veritas ipsius relucet, vel iustitia exercetur: ut vsuuenit potest di-

centi Per hunc, qui nos illuminat, ignem Dei, ita est: vel Ille ignis me consumat, nisi ita sit: hocque modo est iuramentum proprie, quia nimirum implicite continet aduocationem Dei in testem, iuxta illud quod ait Dominus Matth. 23. Eum qui iurat per templum, aut per cælum, iurare quoque per Deum qui est in templo & in cælo.

Quartus est, quando quis iurat per quasdam creaturas aduocando eas in testimonium, propterea quod sunt testes, qui speciali Dei gratia, beneficio inuenti non possunt. Nam hac quoque ratione iuratur tacite per Deum: idque longe præstantiori modo, quam per alias creaturas. Quod contingit cum iuratur per Beatos in cælo regnantes: nam quamuis illi non sint natura sua infallibilis veritatis, sicut ipse Deus; tamen per Dei gratiam tales facti sunt, ut fallere non possint, nec à veritate aberrare; ea supernaturali luce perfusi, qua videntur clarissime omnia quæ ad ipsos ordinantur. Atque hoc modo iuravit Apostolus in priori ad Timoth. cap. 5. per sanctos Angelos. Testor, inquit, coram Deo, & Christo Iesu, & electis Angelis. Tam hoc igitur quam præcedenti modo si male iuretur, periurium committitur, sicut male iurando per Deum. Quale autem peccatum illud sit, patebit postea. Hic occurrit tantum in genere monendum, quod habetur ex cap. Monet te, 22. quæst. 2. quo creatura per quam iuratur sanctior fuerit, eo grauius esse peccatum periurij.

CAPVT III.

De multiplici iuramenti diuisione.

S V M M A R I V M.

- 25 Diuiditur iuramentum primo in deliberatum, & in indeliberatum: secundo in materiale & formale, ac mixtum ex utroque.
- 26 Tertio in expressum & in tacitum; quod perinde ac illud, est verum iuramentum, ac illo periculosius.
- 27 Quarto in licitum & illicitum; quinto, in priuatum, & publicum; sexto, in iudiciale & extraiudiciale; septimo in absolutum, & conditionatum.
- 28 De 8. diuisione in sincerum & dolosum documenta.
- 29 Diuisio iuramenti in assertorium & promissorium.
- 30 Circa eandem diuisionem documenta aliquot.
- 31 Diuisio in simplex & execratorium.
- 32 Diuisio in iuramentum liberum & coactum.
- 33 Diuisio in solemne, & non solemne seu simplex.

25. **M**ARIE inueniuntur diuisiones iuramenti. Prima est, quod aliud sit deliberatum, & aliud indeliberatum, seu subrepticum. Censetur autem deliberatum, cum quis aliquid deliberate iurat, intendendo illud confirmare per diuinæ autoritatis testimonium. Indeliberatum vero, cum quis iurat non attendendo quem inuocet, & ad quid inuocet, sed ex quadam inconsideratione, ut in communi sermone contingere plerumque solet.

Secunda est, in iuramento materiale tantum, formale tantum, & materiale simul & formale. Quorum primum est, cum quis absque intentione iurandi, utitur verbis, quæ formam habent iuramenti. Secundum vero, cum quis profert verba quæ ex se nullam habent formam iuramenti, sed assumit ea per formam iuramenti, seu cum intentione & animo iurandi. Tertium est, quando quis profert verba quæ formam habent iuramenti, & assumit ea cum intentione iurandi. Formam autem iuramenti habere censetur verba quibus Deus in testem inuocatur, siue expresse, ut ista: per Deum, viuunt Deus, per viuentem in secula seculorum, testem inuoco Deum, coram Deo loquor, in sacris literis vsurpata, aliaque eis æquiualentia. Siue etiam tacite, ut ista: per crucem Christi, per sancta Euangelia, per Sanctam Virginem, per sanctum Antonium, & alia similia, iuxta proxime dicta num. 24. Siue demum expresse simul & tacite, ut ea, quæ creaturæ sanctæ cum Deo coniunguntur, ut sit in illis verbis prioris ad Timoth. cap. 5. Testor coram Deo, & Christo Iesu, & electis Angelis.